

Hü Magyarországnak és Társországai Zászló-sainak, egyházi és világi Főrendinek és Képviselőinek, kik az általunk 1878. évi október 17-ére Budapest fővárosunkba összehívott országgyűlésen egybegyűltek, királyi üdvözlőnk.

Kedvelt Híveink! Midőn az általunk 1878. évi október hó 20-án megnyitott országgyűlés első ülészakát ezennel berekesztjük, egyszersmind a második ülészakát a folyó év október 2-ik napjára összehívottnak nyilatkoztunk.

Kikhez egyebiránt királyi kegyelmünkkel általánosan hajlandók maradunk.

Kelt Bécsben. 1879. június 12. é.

Ferenc József, s. k. Tisza Kálmán, s. k.

Battenberg herceg vége felé jár európai körútnak s már készül Konstantinápolyba utazni. — A porta tudvalevőleg fölajánlott egy török hadigőzöst a fejedelemnek, de ezt Szófiában az ideiglenes kormány nem fogadta el; e helyett egy orosz hadigőzöst várja Brindisiben a bolgár fejedelmet, ki Konstantinápolyban is nem a szultán, hanem a Lobanov orosz nagykövet vendége lesz. Ez apróságok jellemzők az irányra nézve, melyet a bolgár fejedelem és kormánya követnek.

A görög-török konfl. ügyében a rég hirdetett nagyköveti értekezlet Konstantinápolyban állítólag már legközelebb végre mégis csak létrejön s Fournier francia nagykövet híre szerint azt fogja javasolni, hogy az új határ Theodorától Pargaig vonassék. A római „Fanfulla” szerint gr. Corti konstantinápolyi olasz nagykövet utasítást kapott, hogy a legnagyobb óvatosságra és arra, hogy ne engedjen Görögországnak többet, mint a mennyi multhatatlanul szükséges. Ha e hír alapos, akkor a görögök kilátásai nagyon kedvezőlenek s a nagyköveti értekezleten az angol felfogás, mely a portának kedvez, előreláthatólag többséget nyer. A portának pedig különben sem sok biztatás kell arra, hogy — ne engedjen.

Az angol alsóház legutóbbi ülésében a kormány két érdekes nyilatkozatot tett. Sir George Campbell kérdezé, vajlon a porta tett-e lépéseket a berlini szerződés 23-ik cikkének végrehajtása iránt, azaz kész-e a krétai és keletrumélia-i intézményekhez hasonló helyi reformokat életbe léptetni azon tartományokban, melyekről a kongresszus nem gondoskodott tüzetesen? Boarke külügyi államtitkár erre így felelt:

„A királyné ő Felsőége kormányának előterjesztési folytán a porta értesítette sir H. Layardot, hogy a berlini szerződésben tüzetesen meg nem említett tartományok szervezésének kérdését külön bizottság elé szándékozik terjeszteni. A porta most tanulmányozza a Kelet-Rumélia számára készített szervezeti statutumot, hogy aztán a többi tartományokban is életbe léptethesse.”

Ugyanezen ülésben kérdést intéztek a kormányhoz a zulu háború ügyében is, vajlon igaz-e hogy Cetivajó királyi békét ajánlt. Hicks Beach gyarmatügyi miniszter kijelenté, hogy Cetivajó királytól követek érkeztek Crealock tábornokhoz azon kijelentéssel, hogy Cetivajó békét ajánlt. De mivel e követnek nem volt meghatalmazásuk a királytól vagy a nagytanácsától arra, hogy békefelajánlást tegyenek, nem is bírtak az erre szükséges magas ranggal, lord Chelmsford utasította Crealock tábornokot, adja tudtára a zulu követeknek hogy lord Chelmsford hajlandó Cetivajótól követiséget elfogadni, de a követésnek a parlamentáris jogokkal Woodes ezredes táborába kell menni, még pedig nem üres szavakkal, hanem kellő biztosítékok fölajánlásával. Ez üzenetre Cetivajó még nem felelt.

A sepsisztgyörgyi polgári leányiskola.

I.

A sepsisztgyörgyi polg. leányiskola évi közviszái f. hó 16-án és 17-én folytak le.

Kedves olvasó! Feledd el kissé az országvilág bajait; vedd ki a fejedből Boszniát, Nihilitát. Bizd ezeket Andrásyra, Göröcsakovra. Sőt többet mondd: feledd el néhány percre saját anyagi ügyes-bajaidat, vedd ki fejedből, hogy üres a tárcád, üres a hombárod, hogy rosszul megy a gazdaság, még rosszabbul megy az ipar; gondoldj kissé a jövőre!

Multadban nincs öröm; de a „jövődben — tán van remény!”

A jövő szép reményvirágaira irányzom kedves olvasóm figyelmét!

A változott időviszonyokhoz képest gyermekeinknek, ha megakarjuk menteni őket az erkölcsi és anyagi bukástól a kor igényei által követelt, a kor színvonalán álló nevelést kellene adnunk.

Fiu gyermekeink kiképzésére, különböző, ez idő szerint kielégítő szakiskoláink vannak a népiskolák fölött: hová módunk s gyermekeink hajlamához képest biztosan helyezhetjük el gyermekeinket.

Az elemi népiskolákból felnövekedet leány gyermekeink számára, hogy a közönséges népies családi nevelés betetőzésére valamivel magasabb kiképzést adhassunk — mint a mennyit az alsó népiskolák és családi kör adhatnak: egész Há-

romszéken sőt a szomszédos megyékben is — kivéve a szászok brassói felső leány-népiskoláját — egyetlen egy a sepsisztgyörgyi polgári leányiskola. Pedig hány olyan derék családapa és családánya van Háromszéken; kik örömet áldoznának tehetségűkhöz képest mindent, csak hogy serdülő növendék leányaiknak illő nevelést adhassanak!

Mi az oka még is, hogy a sepsisztgyörgyi polgári iskolának, melynek a vallás tanítókon kívül 3 rendes és 3 szaktanítója volt ez évben — csak az I. osztályban 21, II. 14, III. 12, IV. 9 és így összesen ötvenhat növendéke volt a lefolyt tanévben.

Mi az oka, hogy a vidékről csupán 8 növendéke volt ez iskolának s ezeknek is nagyobb része oly szegény szülők gyermeke, kik azzal a helyes céllal adták ezen iskolába gyermekeiket, hogy innen majd a tanítóknál képezésbe vagy más kenyérkeresésre képesítő felsőbb tanintézetbe fogják küldeni. Hol vannak, hol tanulnak a számos — tán százakra menő módosabb családok szépmenyű leányai.

Egy része sehol. Néhány családnál egy egy külföldről importált gouvornant ad ferde egy oldalú nevelést, egy kis feületés dívatos majmolását a külföldi műveltségnek.

Egy rész oly zugiskolákban tanul, melyeket úgy törvényeink, mint a nemzeti közművelődésünk érdekében minden habozás nélkül minden órában be lehetne zárni. Miért vonják el a szülők ezen életszükséget pótló intézettől gyermekeiket?

Tán itten nem részesülnek kellő oktatásban tán erkölcsi nevelés szempontjából vannak aggodalmaik?

Vagy tán modern nevelési igényeiknek nem felel meg ezen intézet?

Lásuk rendre ezen aggodalmakat; s a meny nyíban alaposak volnának, gondoskodjunk ez aggodalmak eloszlatásáról, a hiányok pótlásáról.

E sorok írója nem csak a lefolyt közzviszák alkalmával ismerkedett meg a volt felső népiskola — mostan polgári iskola — növendékeivel, nevelőivel, az oktatási és nevelési rendszerrel és az előmenetellel.

Nem mondom, hogy nem voltak és jelenleg is nincsenek nagy hiányok még most is az intézetnél, a mily híven igyekszem fényoldalait felmutatni, oly híven fogom az intézet élén állókat a hiányokra is figyelmeztetni.

A mi illeti az oktatást, az egyes, ha így nevezhetjük tudományszakokban való előhaladást, a szakértő a mostan lefolyó évi zárvizsgák alkalmával is örömmel győződhetett meg, hogy ezen iskola növendékei, derék szakképzett tanítók vezetése alatt egyes ismeretszakokból, pl. anyanyelv, történelem, számtan, természettan stb. mily szép eredményt tanúsítottak — több ilyen őszinte bírálatot hallottam illetékes ajkáról: „bizony mi első éves philosphus korunkban sem tudunk többet ezen tantárgyakból, mint ezen kedves leánykák tudnak most.”

Tán ha hibát akarnánk keresni, azt hibáztatnánk, hogy némely tantárgyakat igen nagy terjedelemben tanítanak, igen elhalmozják a növendéket elméleti ismeretekkel.

És e pontnál a bőkenőhöz értünk. E téren a szülők nézete általában eltér az országos törvény által előírt tanrendszertől.

A szülők általában sokkal kevesebb ismeretet kívánnak pl. magyarnyelvből, természettanból stb., de ohajtanák, hogy a női munkákra a modern élő nyelvekre és szépsézetű tárgyakra (ének, zene) több idő és gond fordítsassék. Ezért adják néha nagy áldozattal és költséggel gyermekeiket nemzetellenes zugiskolákba.

Nem akarjuk vitálni, hogy mennyire helyes és életrevaló a miniszteri tanterv tananyag és óra-beosztás. Csak annyit jegyzünk meg, hogy míg egyfelől az iskoláknak nevelő intézeteknek hivatása hogy egy a családi, mint az egész társadalmi életnek a nemzeti közművelődésnek irányt adjanak, más felől áll az az igazság is, hogy az iskolák legyenek a gyakorlati élet követelményeinek kifolyásai. Minden vidéknek, minden nemzetnek, minden kornak fejlettségéhez s más körülményekhez képest más meg más igényei vannak. —Y.

V á l a s z

A brassói „G. Transilvaniei” május 29-én kelt 39-ik számában megjelent (hazafiasságot negélyező) vezércikkére, a br. Eötvös József szobra leleplezésére vonatkozólag illő lesz nem hanyagolni el a következő megjegyzéseket:

Azt mondja, hogy mikor a m. tud. akadémia ünnepli az Eötvös emlékét, akkor a képviselőház megdönti az ő egész rendszerét. Egész rendszerét megdönti? Minő meggondolatlan tulhajtott felfogás! Itt a br. miniszter rendszerre sehogyan sincs megdöntve: ugy áll az ma is, mint törvénynek fejlődött volt; hanem jelenleg hozzá van adva a magyarnyelv kötelező betanulása, a jelen kedvező időben és körülmények között, a mit br. Eötvös, Széchenyi keresztül nem vihettek az akkori viszonyok között, de a mihez még Szent István korában erőlyesen hozzányulni nem értett volna, mert ugy ma az odiosus nemzetiségi viszályok nem léteznének, hanem már állana azon erős és virágzó

Magyarország, melyet Széchenyi megjósolt. A mi most a nemzetiségeknek nem illik, utódaik abban találandók fel jölléteket. Mégis tarkán maradunk és erőtellenül? vagy a románok olvassanak be magukba minden életet s minket is valaki segítségével? csak számítsák, ha képesek mily nehéz európai kérdés lehetne ez! Kifejezzük, hogy országunk Magyarország, s a gyepelő a mi kezünkben illel, minthogy az alkotmányosságra, s még egyebekre is, magunkat első rendben képesnek érezzük.

A mi most történt, ha látni Eötvös, rámondaná: jól van kedves nemzetem, és épp így van jól! ennek csak üdvös következményei lehetnek!

Aztán tudni kell, hogy a magyar nemzetnek ma több barátja, elismerője van mint csak az Eötvös korában is; hanem hogy több van, mint a románok egy oly — nem elismerője hanem színes barátja, a kinek vele is, mint többekkel szemben, jelszava ez: ugy szerettek, majd meg esztek! Minő boldog hit a rövidlátás! —

Szabad téren mozoghatniok megengedhető, dacos téren pedig nem elfogadható. Csak hogy az éretlenség hasonló a szabadságra vágyó gyermekhez, a ki nemjérti, m lehet nekje javára. I y n g y e m k k e l v a n n e k i n k d o l g u n k o l y a n n a l i s , a k i a r o m á n n a l é r e t t e b b . —

A kérdéses új törvény nem kitelés, nem kihívás a román püspökökkel szemben, hanem ók keresztelők anok hierarchiai csökönys féltékeny szufflával rövidlátólag számítva nemzetük jövőjét s valahová még félre is gondolva, a hova nem kellene. —

Vége csak tessék megérteni a románoknak, hogy itt nem veszteni valojokróvan szó, hanem barátságáról. Enélkül sorsuk továbbra is csak sinlés, duzzogás és üres ármány leend. Elég szerencsétlen és érvénytelen separatizmus! Jó volna ezt felismerni! Itt az időtől ítűtt az óra! Másképp mérni az időt hazug óra utáni, mi lehet egyéb, mint politikai bolond szerelem!! —

Féniks z.

Az orosz ünnepély.

Az előkészületek után, a miket br. Eötvös síremlékének leleplezési ünnepélyére tettek, várni lehetett Ercsibe vagy 10000 embert. Fehérmegye minden községéből volt kilátás megjelenőkre: a szigetségből 38 csónakkal jöttek volna.

Az emlékbizottság gondoskodott is a kellő elszállásolási helyekről s a remélt tömeges látogatáshoz képest az emlék környékét is oly módon rendezte, hogy ezek kényelmesen lehetnek volna tanulni a leleplezésnek.

A síremlék Ercsitol föl felé kis távolságra, közvetlenül a Dunaparton egy eddig névtelen magaslalon: mátol kezdve azonban az Eötvös-halmon áll. A halom alatt a Dunaparton régi kegyeletes buscsujáró hely, egy szent kut van. E szent kut vonzotta néhány előkelő családját Fehérmegyének, hogy ott sírboltot és sírkápolnát építsen Ide temették kivánsága szerint br. Eötvös Józsefet is, s a kápolna mögé állították az emléket, melyet főlégség nézi a Dunáról, a mint büszkén magaslik a terraszozott halmon.

A sírszobor, mint tudjuk, obelisz, sóskut köből, Ybl terve szerint. Rajta e fölirat: „Báró Eötvös Józsefnek közadakozásból emeltetett 1879.” előrszén, mely a Dunára néz, Szász Gyulától a nagy államférfi relief-arcsképe van helyezve carra-rai márványból.

A sírszobor közvetlen környéke a notabilitásoknak volt fentartva; az alsóbb terasse a meghívott vendégeknek. Cserkoszorúkkal és zászlókkal volt díszítve az ünnepély színtere, a síremléken az Eötvös szoborról elhozott koszorúk és Fehérmegye közönségének új koszruja „a népoktata-i törvény alkotójának” és a fehérvári zsidó hitközségé „a szabadság üttörőjének.”

Az ünnepély szép programját némileg felforgatta s a látogatottságot igen kis közönségre szállította le a roppant zápor, mely reggel korán megeredt s egész délelőt tartott. A vidéki közönség elmaradt: csak br. Eötvös özvegye, Loránd fia és Mari leánya, továbbá Tassy, Széközi, Juraszek fehérmegyei orsz. képviselő és Dánits Béla törv. széki elnök: a járási szolgabíró, azután Fehérvár város küldöttsége Schey R., Szűcs S., Tóth J. és Kövesy F. Venosz címzetes püspök és Pellet kanonok a fehérvári káptalan képviselői jelentek meg s a budapesti hajóval jöttek: Szögényi Marrih László a főrendi ház, Szláv József, Puler Ti-vadar, Warman Mór a képviselőház, Gregus A., Gyulay Pál a Kisfaludi társaság, Északy Károly a Petőfi társaság, Pulszky F. az akadémia, Gerlócy Károly, Ballagi Mór stb. főváros képviselőiben, aztán Kenessy Albert s mások.

A hajónál a rendező bizottság s némi közönség éljenle közt Kereskényi Gyula érdi plébános üdvözi az 50—60 tagu vendégcsoportot, nagyobb szabásu beszédben Eötvös érdemeit dicsőítve. Erre Szláv felelt a küldöttségek nevében röviden, mire hosszú kocscsor vitte a vendégeket a kastélyba s onnan ki a sírszoborhoz, hol az ünnepély első pontját Kereskényi plébános miséje képezte a kápolnában.

Az idő hűs és esős volta miatt a többi is a kápolnában ment végbe.